

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ ПОЛІТИКИ ТА ПРАВА

Шифр та назва спеціальності
В10 - філософія

Освітня програма
Філософія

Рівень освіти
Третій (доктор філософії)

Семестр
Третій

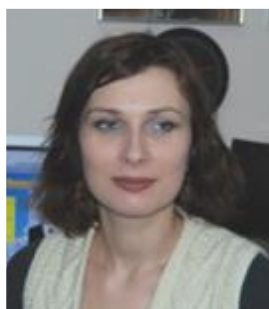
Інститут
ІНІ Соціально-гуманітарних технологій

Кафедра
Філософії (307)

Тип дисципліни
Вибіркова
Професійна підготовка

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Владленова Іліана Вікторівна

iliana.vladlenova@khpi.edu.ua

Доктор філософських наук, доцент, професор кафедри філософії НТУ «ХПІ».

Досвід роботи – 18 років. Автор понад 100 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Українська філософія: традиції і новації», «Філософія політики та права», «Гуманітарні проблеми високих технологій».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна спрямована на формування у аспірантів поглиблених професійних компетенцій та теоретичних знань при вивченні усіх проявів феномену права та політики у сучасному світі.

Мета та цілі дисципліни

Виробити у аспіранта теоретичні уявлення та практичні навички аналітичного аналізу сутності та ролі права та політики у сучасному суспільстві, проводити дослідження моральної експертизи.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, індивідуальна робота, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Здатність розв'язувати комплексні проблеми філософії на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у філософії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з філософії та суміжних галузей.

СК3. Здатність застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері філософії, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку філософії.

СК6. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері філософії, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Результати навчання

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання з філософії і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з філософії, отримання нових знань та здійснення інновацій.

РН3. Ефективно застосовувати у фаховій діяльності знання основних положень теоретичної і практичної філософії, історії світової та вітчизняної філософської думки, а також основних напрямів та провідних тенденцій у сучасній світовій філософії.

РН4. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів. 5 РН5. Планувати і виконувати теоретичні дослідження з філософії та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН6. Глибоко розуміти загальні принципи та методи філософських наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері філософії та у викладацькій практиці.

РН8. Розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проекти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику і розв'язувати значущі наукові проблеми філософії з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год.: лекції – 30 год., практичні заняття – 10 год., самостійна робота – 80 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

«Онтологічні та гносеологічні концепції у сучасній філософії», «Теорії раціоналізму: науково-філософські та педагогічні методології», «Філософсько-антропологічний дискурс сучасності».

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції з презентаціями, дискусії, практичні заняття (семінари, практикуми), виконання індивідуальної роботи (стаття, реферат, есе, тези та участь у конференціях та спеціалізованих семінарах, робота з оригінальними роботами з філософії тощо).

Програма навчальної дисципліни

Навчальні заняття

Лекції

Теми лекцій	Кількість годин
Тема 1. Політико-правовий дискурс у філософії. 1. Політика та право як об'єкт філософського аналізу. Основні категорії політико-правового знання. Філософія політики, соціальна філософія, філософія науки, політична філософія, філософія права та політологія: проблема демаркації. 2. Дискусія про джерела права. Ключові поняття та терміни: мораль, право, верховенство закону, процесуальне правосуддя, правова формальність, процесуальна раціональність, закон, соціальна справедливість, демократія та права людини. Осмислення права як особливої реальності людського буття.	6
Тема 2. Історія розвитку та основні етапи становлення філософії політики та права. 1. Співвідношення права, справедливості і закону в античній філософії. Філософсько-політичні системи Аристотеля та Платона. 2. Поняття права, моралі та політики в середньовічній філософії та філософії епохи Відродження. 3. Політико-правові уявлення епохи Просвіти (Ш.-Л. Монтеск'є, Ж.-Ж. Руссо). 4. Філософсько-правовий дискурс у Новий час. Засади лібералізму в філософських поглядах Д.Локка. Політико-правові уявлення німецьких філософів.	3
Тема 3. Право, політика та ідеологія. 1. Де Трейсі: ідеологія як наука про ідеї та їх походження. Теорія ідеології Л. Альтуссера. Інституції і їх ідеологічний державний апарат. 2. М. Амосов і його робота «Ідеологія для України». Д. Белл та його «ідеологія дії». Радикальні концепції ідеології в марксизмі. Соціальні коріння ідеології та утопії (К. Маннхайм). Школа правового реалізму про сутність ідеології (Д. Кеннеді). Політична ідеологія та потреба легітимації влади (Р. Міхельс, В. Парето). 3. Політичні міфи та ідеологія. Механізми поширення ідеологічних настанов у масах. Інтернет простір як місце розповсюдження ідеології. Право, політика та ідеологія.	3
Тема 4. Політико-правова думка у комунікативній філософії. 1. Концепція комунікативної філософії (М. Хоркхаймер, О. Апель, Ю. Хабермас). Трансцендентальна прагматика, «онтична редукція» 2. Первинність діалогу (интерсуб'єктивної комунікації) над індивідуальною свідомістю (К. Апель). Теорія дискурсу деліберативної демократії. Моральний дискурс і нормативно-політичний дискурс: проблема взаємовідносин між правом і мораллю. Кантівська традиція. 3. Артикуляція прагматики та етики дискурсу Габермаса. Технічна, економічна та соціальна раціоналізація праці ідеї щодо демократії та громадського суспільства. Поняття політичної участі. Комунікативна дія та дискурсивний консенсус. Полеміка Габермаса з «історичним ревізіонізмом» консервативних німецьких істориків. Визначення, захист і узгодження індивідуальних свобод в їх різних інституційних і організаційних контекстах. Права, які визначають індивідуальну свободу. Система прав, яка артикулює нормативну базу для конституційних демократій.	3

Тема 5. Критика марксизму та проблема справедливості.

3

1. Критика соціалізму та марксизму в роботах Ф. Хаєка та К. Поппера. Номократія та лібералізм Хайєка. Соціальна справедливість та групи впливу. Продовження ідей Хайєка у німецькій школі ордолібералізму. Справедливість як неупередженість, політика як підприємництво без обмежень. Кінець державних принципів справедливого розподілу.
2. Філософсько-правові погляди К. Поппера. Критика тоталітаризму, моделі відкритого та закритого суспільства. Суспільний ідеал Поппера – «відкрите суспільство». Влада розуму, справедливість, воля, рівність і запобігання міжнародних злочинів.

Тема 6. Правовий позитивізм.

3

1. Правовий позитивізм. Дискусія Л. Фуллера з Гербертом Л.А. Хартом: суперечка між позитивізмом і природним правом оригінальної правової концепції «процедурного природного права». Практична орієнтованість концепції права, розробленої Л. Фуллером. Методологічні передумови і ціннісні переваги, що лежать в основі концепції права. Основні складові змісту правової концепції Л. Фуллера. Концепція права Л. Фуллера і вплив пануючої в США філософії прагматизму (Ч. Пірс, Д. Дьюї, У. Джеймс). Зв'язок з ідеями О. Холмса, правового реалізму (К. Левеллін, Д. Френк) і соціологічної юриспруденції (Р. Паунд). Ключове поняття концепції права Л. Фуллера – «внутрішня моральність» права.

Тема 7. Ліво-ліберальні теорії справедливості (Д. Роулз, Р. Дворкін).

3

1. Ліберально-державницька концепція внутрішнього і міжнародного права. Криза аналітичної етики та утилітаризму. Цінності свободи та вибір. Д. Роулз і його концепція справедливого соціального устрою. Справедливість як чесність. Засади сучасної нормативної політичної філософії. Право як цілісність. Нормативність та концептуальність права. Критика позитивістських ідей Г. Харда Р. Дворкінім.
2. Деонтологічне обґрунтування права. Критика Дворкінім ролівської абсолютизації значення "вихідної позиції" в обґрунтуванні прав і свобод людини.

Тема 8. Загальна характеристика сучасної концепції природного права.

3

1. Джерела праворозуміння в сучасних природно-правових концепціях: онтологія, гносеологія та етика. Теологічний напрямок (Й. Месснер). Феноменологічний напрямок (А. Троллер). Неокантіанський напрямок (Р. Штаммлер). Екзистенціальний напрямок (М. Мюллер).
2. Герменевтична проблематика права та її два аспекта: герменевтична онтологія як обґрунтування праворозуміння і герменевтична методологія пошуку в конкретній ситуації «історичного природного права» (П.П. Гайденок).

Тема 9. Філософія політики та права в сучасних реаліях.

3

1. Криза правопорядку та корупція в Україні: шляхи подолання. Загострення міжнародної напруженості і зростання загрози війни – вирішення проблем у моральній та правовій площині. Пізнання і політична практика. Принципи політичної рефлексії. Буття влади. Міжкультурні, міжнаціональні відносини. Роль засобів масової інформації, їх вплив на політико-правові процеси в державі.
2. Геополітичний вимір. Геополітика: філософський вимір «колективної поведінки» і «масового суспільства» (Г. Лебон, Е. Фрей, У. Корнхаузер, С.М. Ліпсет, Г. Блумер).

Загальна кількість годин**30**

Практичні заняття

Теми практичних/семінарських занять	Кількість годин	Вагові коефіцієнти а
Тема 1. Політико-правовий дискурс у філософії. 1. Політика та право як об'єкт філософського аналізу. 2. Дискусія про джерела права. 3. Ключові поняття та терміни в політико-правовій проблематиці. 4. Осмислення права як особливої реальності людського буття. 5. Особливості праворозуміння.	4	1
Тема 2. Право, політика та ідеологія. 1. Поняття ідеології: ключові поняття та підходи. 2. Радикальні концепції ідеології в марксизмі. 3. Соціальні коріння ідеології та утопії. 4. Сутність ідеології в правовому реалізмі. 5. Механізми поширення ідеологічних настанов у масах.	2	1
Тема 3. Політико-правова думка у комунікативній філософії. 1. Концепція комунікативної філософії. 2. Моральний дискурс і нормативно-політичний дискурс. 3. Етика дискурсу Габермаса. 4. Полеміка Габермаса з «історичним ревізіонізмом». 5. Проблема прав та свободи людини.	2	1
Тема 4. Критика марксизму та проблема справедливості. 1. Правові ідеї Хайека. 2. Ордолібералізм: проблема соціальної справедливості. 3. Філософсько-правові погляди К.Поппера 4. Критика тоталітаризму, моделі відкритого та закритого суспільства. 5. Теорія справедливості Д. Ролза. Правовий позитивізм.	2	1
Загальна кількість годин	10	

Теми лабораторних робіт

Лабораторних робіт в рамках дисципліни не передбачено.

Самостійна робота

Курс передбачає підготовку до усних відповідей на проблемні питання, самостійне вивчення питань, які не викладаються під час лекцій, – це отримує поточне оцінювання. Також передбачено виконання індивідуальних робіт: стаття, реферат, есе, участь у конференціях та спеціалізованих семінарах (із написанням тез), робота з оригінальними роботами з філософії тощо. Ці роботи є письмовими і складаються відповідно до вимог.

Опрацювання теоретичного матеріалу

Теми для самостійного вивчення	Кількість годин
Тема 1. Політична філософія Платона: ідея справедливості в «Державі».	2
Тема 2. Природне право в концепції Аристотеля.	2
Тема 3. Політичні ідеї стоїків: космополітизм і універсальний закон.	2
Тема 4. Томас Гоббс і концепція суспільного договору: право як умова безпеки.	2

Тема 5. Джон Локк: природні права людини та межі влади.	2
Тема 6. Ж.-Ж. Руссо і проблема загальної волі.	2
Тема 7. Монтеск'є про поділ влади як філософську основу правової держави.	2
Тема 8. Іммануїл Кант: автономія волі і категоричний імператив у праві.	2
Тема 9. Гегель: діалектика свободи та держави.	2
Тема 10. Філософія права Бенедикта Спінози.	2
Тема 11. Карл Маркс: критика буржуазного права і політичної держави.	2
Тема 12. Макс Вебер про легітимність політичного панування.	2
Тема 13. Ганна Арендт: природа влади та відповідальність у політиці.	2
Тема 13. Юрген Габермас: комунікативна дія і правова держава.	2
Тема 14. Джон Ролз: справедливість як чесність.	2
Тема 15. Роберт Нозік: ліберальна концепція мінімальної держави.	2
Тема 16. Мішель Фуко: влада, дисципліна і право.	2
Тема 17. Карл Шмітт: поняття політичного і стан винятку.	2
Тема 18. Чантал Муфф: агоністична демократія і політичний плюралізм.	2
Тема 19. Юдіт Батлер: уразливість тіла і політика визнання.	2
Тема 20. Співвідношення моралі та права: філософський аналіз.	2
Тема 21. Свобода і відповідальність у контексті сучасної політичної культури.	2
Тема 22. Права людини як філософська категорія: історія і критика концепції.	2
Тема 23. Справедливість у контексті глобалізації: нові виклики для політичної філософії.	2
Тема 24. Політична легітимність у цифрову епоху: проблема алгоритмічної влади.	2
Тема 25. Громадянська непокора: моральне право чи політичний обов'язок?	2
Тема 26. Політична справедливість і штучний інтелект: чи потрібне нове право.	2
Тема 27. Екологічна філософія права: права природи і відповідальність людини.	2
Тема 28. Біополітика і правове регулювання людського тіла.	2
Тема 29. Філософські проблеми влади.	2
Тема 30. Концепт Ніцше «воля до влади».	2
Загальна кількість годин	60

Тематика індивідуальних завдань

Реферат включає: титульний лист, вступ, основну частину, висновок, список літератури. Предмет, тема, мета роботи повинні бути узгоджені. Предмет дослідження – це те, що знаходиться в межах об'єкта (предмет визначає тему дослідження). Мета дослідження визначає те, до чого прагне здобувач у своїх наукових дослідженнях, тобто кінцевий результат роботи (мета повинна

корелювати з висновками, отриманими в рефераті). Структура роботи, назви розділів повинні відображати загальну тему реферату. Зміст реферату обмежується 2-3 главами, які обов'язково поділяються на параграфи чи підрозділи. Назви розділів повинні відображати філософську тематику проблеми. Метод або методологію проведення роботи доцільно описувати в тому випадку, якщо вони відрізняються новизною або представляють інтерес з точки зору даної роботи. Широко відомі методи тільки називаються. Результати роботи, які висвітлюються у висновках, описуються точно і інформативно. Наводяться основні теоретичні та експериментальні результати, фактичні дані, виявлені взаємозв'язки і закономірності. При цьому віддається перевага новим результатам і даними, які, на думку автора реферату, мають практичне значення. Висновки можуть супроводжуватися рекомендаціями, оцінками, пропозиціями, гіпотезами, описаними у вихідному документі.

Теми індивідуального завдання

Тема 1. У чому полягає специфіка філософського аналізу політики та права.

Тема 2. Які основні етапи становлення політико-правової філософії.

Тема 3. Як змінювалося розуміння політики у філософській традиції від античності до сучасності.

Тема 4. У чому полягає різниця між природним і позитивним правом.

Тема 5. Які основні джерела права виділяються у філософії права.

Тема 6. Як поняття «справедливість» впливає на філософське розуміння права.

Тема 7. Що означає «право як особлива форма буття людини».

Тема 8. Які існують підходи до розуміння сутності права (нормативний, соціологічний, аксіологічний тощо).

Тема 9. Як філософія розкриває взаємозв'язок між правом і мораллю.

Тема 10. Які методи філософського аналізу застосовуються у дослідженні політико-правової реальності.

Тема 11. Як у філософії визначається поняття «ідеологія».

Тема 12. У чому полягає відмінність між ідеологією, світоглядом і утопією.

Тема 13. Як марксизм трактує природу і функцію ідеології.

Тема 14. Яким чином соціальні умови впливають на формування ідеологічних систем.

Тема 15. У чому полягає критика ідеології в немарксистських концепціях.

Тема 16. Як правовий реалізм інтерпретує роль ідеології у формуванні права.

Тема 17. Яку роль відіграє політична ідеологія у легітимації державної влади.

Тема 18. Які механізми поширення ідеологічних установок у масовій свідомості.

Тема 19. Як медіа впливають на сучасні політико-правові ідеології.

Тема 20. Чи можливе «постідеологічне» суспільство: філософські аргументи «за» і «проти».

Тема 21. У чому полягає сутність комунікативної філософії.

Тема 22. Як ідеї Ю. Габермаса вплинули на розвиток сучасної політичної філософії.

Тема 23. Яким є співвідношення морального та політико-правового дискурсу у комунікативній теорії.

Тема 24. Що таке «ідеальна мовна ситуація» у концепції Габермаса і яке вона має значення для права.

Тема 25. Як у комунікативній філософії визначається поняття легітимності.

Тема 26. Яким чином комунікативна дія пов'язана з демократичним процесом прийняття рішень.

Тема 27. У чому полягає різниця між комунікативною і стратегічною дією.

Тема 28. Як Габермас критикує історичний ревізіонізм і чому це важливо для правової свідомості.

Тема 29. Яким чином комунікативна теорія пояснює права і свободи людини.

Тема 30. Які сучасні виклики стоять перед комунікативною раціональністю у цифрову добу.

Тема 31. У чому полягає критика марксизму з боку сучасних ліберальних мислителів.

Тема 32. Як Фрідріх Хайєк тлумачить поняття права і свободи.

Тема 33. Які основні ідеї ордолібералізму щодо соціальної справедливості.

Тема 34. Як ордолібералізм поєднує ринок і моральні засади права.

Тема 35. Яке значення мають філософсько-правові погляди Карла Поппера для критики тоталітаризму.

Тема 36. У чому полягає концепція «відкритого суспільства» Поппера.

Тема 37. Які риси «закритого суспільства» є небезпечними для права та демократії.

Тема 38. Як Джон Ролз визначає принципи справедливості у своїй теорії.

Тема 39. У чому полягає відмінність між ліберальним та комунітаристським розумінням справедливості.

Тема 40. Яке місце займає правовий позитивізм у сучасних філософських дискусіях про право.

Загальна кількість годин

20

Неформальна освіта

Здобувач має можливість перезарахувати окремі теми або курс, для зарахування необхідно надати: сертифікат (електронний або друкований) про проходження відповідних курсів, опис програми із зазначенням змісту тем, обсягу та тривалості.

Література, навчальні матеріали та інформаційні ресурси

Основна література

1. Циппеліус Р. Філософія права: Пер. з нім. – К.: Тандем, 2000. – 300 с.
2. Бачинін В.А., Журавський В.С., Панов М.І. Філософія права: Підруч. – К.: Ін Юр, 2003. – 472 с.
3. Гарник О.В. Вступ до філософії права: навч. посіб. – Д.: ДДУ, 1999. – 100 с.
4. Ермоленко А.М. Комунікативна практична філософія: Підруч. – К.: Лібра, 1999. – 487 с.
5. Кузнецов В. Філософія права. Історія та сучасність: Навч. посіб. – К.: «Стілос»; «Фоліант», 2003. – 382 с.
6. Філософія права: навч. посіб. / За ред. М.В. Костицького, Б.М. Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 330 с.
7. Філософія права: навч. посіб. / За ред. О.Г. Данільяна. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 272 с.
8. Цалін С.Д. Принцип свободи волі в історії соціальної філософії та філософії права. – Х.: Основа, 1998. – 329 с.
9. Шкода В.В. Вступ до правової філософії. – Х.: Фоліо, 1997. – 223 с.

Додаткова література

1. Bartholomew, Amy (ed.), 2007, *Empire's Law: The American Imperial Project and the 'War to Remake the World'*, London: Pluto Press.
2. Fisher, W.W. et al., 1933, *American Legal Realism*, New York: Oxford University Press.
3. Halpin, Andrew, 2006, 'Ideology and Law,' *Journal of Political Ideologies*, 11: 153–168.
4. Hirst, Paul, 1975, *On Law and Ideology*. London: MacMillan.
5. Kennedy, D., 1976, 'Form and Substance in Private Law Adjudication,' *Harvard Law Review*, 89 (8): 1685–1778.
6. Mannheim, K., 1936, *Ideology and Utopia*, New York: Harcourt, Brace and World.
7. Marx, K. and Engels, F., 1976, *The German Ideology*, (Collected Works, Volume 6), London: Lawrence and Wishart.
8. Sypnowich, Christine, 1990, *The Concept of Socialist Law*, Oxford: Clarendon.
9. Aristotle, *The Politics* (c. 350 BC), Stephen Everson (trans.), Cambridge: Cambridge University Press, 1988.
10. Dworkin, R., 1977, *Taking Rights Seriously*, Cambridge: Harvard University Press.
11. Epstein, R.A., 2011, *Property Rights and the Rule of Law: Classical Liberalism Confronts the Modern Administrative State*, Cambridge: Harvard University Press.
12. Fuller, L., 1958, "Positivism and Fidelity to Law: A Reply to Hart", *Harvard Law Review*, 71(4): 630–72. doi:10.2307/1338226
13. Marmor, A., 2004, "The Rule of Law and Its Limits", *Law and Philosophy*, 23: 1–43.
14. Tamanaha, B., 2004, *On the Rule of Law: History, Politics, Theory*, Cambridge: Cambridge University Press.
15. Tully, J., 1980, *A Discourse on Property: John Locke and his Adversaries*, Cambridge: Cambridge University Press.
16. Waldron, J., 1999, *The Dignity of Legislation*, Cambridge: Cambridge University Press.
17. Winston, K., 2005, "The Internal Morality of Chinese Legalism", *Singapore Journal of Legal Studies*, 2005(Dec): 313–47. [Winston 2005 available online]
18. World Justice Project, 2011, *Rule of Law Index*, (2011 edition), available online, see also Other Internet Resources below.

Система оцінювання

Підсумкова оцінка з освітнього компонента визначається відповідальним лектором за темами, видами занять, тощо у відповідності до силабусу і є інтегральною оцінкою результатів усіх вид навчальної діяльності здобувача вищої освіти. Підсумкова оцінка повинна відображати всі оцінки за складовими навчального процесу з урахуванням їх вагових показників k :

Поточний контроль (практичні, семінарські заняття), k_1	Індивідуальне завдання (реферат), k_2	Підсумковий контроль (іспит), k_3
0,4	0,4	0,2

Сума коефіцієнтів повинна складати одиницю: $k_1 + k_2 + k_3 = 1$. Підбір вагових коефіцієнтів підсумкової оцінки здійснює розробник курсу.

Розрахунок підсумкової оцінки проводиться за формулою:

$$O = \Pi \cdot k_1 + I \cdot k_2 + \Pi_k \cdot k_3$$

де: Π – середньозважена середня оцінка за поточний контроль

I – оцінка за виконання індивідуального завдання

Π_k – оцінка за підсумковий контроль

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i}$$

де: a_i - ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді.

Оскільки, у силу специфіки предмету ваговий коефіцієнт кожної усної відповіді тотожні один одному, тобто $a_1 = a_2 = \dots = a_n$ то

$$\Pi = \frac{\Pi_1 \cdot a_1 + \Pi_2 \cdot a_2 + \dots + \Pi_n \cdot a_n}{\sum_{i=1}^n a_i} = \frac{\Pi_1 + \Pi_2 + \dots + \Pi_n}{n} \text{ (середнє арифметичне)}$$

де: n – кількість відповідей за семестр

Поточні оцінки за кожну складову (Π , K , I ,...) виставляються за 100-бальною шкалою згідно з положенням «Про критерії та систему оцінювання знань та вмінь і про рейтинг здобувачів вищої освіти» НТУ «ХПІ».

Підсумкова оцінка виставляється відповідно до розрахованої O з округленням до найближчого цілого числа в більшу сторону.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Завідувачка кафедри
Ольга ГОРОДИСЬКА

Гарант ОП
Яків ТАРАСОВ